

مناظره با دکتر حسین سوزنچی (پاسخ به قسمت اول)

حجت‌الله نیکویی

از جناب دکتر حسین سوزنچی به خاطر تقریر خوبشان از موضوع گفتگو (تحدی قران) سپاسگزارم. من برای حفظ صورت مناظره از این پس ایشان را به‌طور مستقیم مورد خطاب قرار می‌دهم، چون فکر می‌کنم با این روش فضای بحث و گفتگوی ما صمیمی‌تر می‌شود.

شما «انجام معجزه» توسط مدعی نبوت را یکی از راه‌های پی‌بردن به صدق مدعی او مبنی بر نبوت عنوان کرده‌اید، و در پاسخ به این پرسش که انجام معجزه چگونه می‌تواند بر صدق مدعی فرد مدعی نبوت دلالت کند، گفته‌اید:

پیامبر ادعا می‌کند یک ارتباط خاصی با خدا دارد که دیگران ندارند (که ما به آن وحی می‌گوییم): سپس با نشان دادن یک ارتباط خاص دیگر (معجزه)، صدق آن ادعا را اثبات می‌کند؛ یعنی یک ارتباط خاص دیگری با خدا را به ما نشان می‌دهد تا معلوم شود آن ارتباط اولی هم که گفته واقعاً در کار بوده است، پس مدل استدلالی معجزه این است: او می‌گوید من با خدا ارتباطی دارم که شما ندارید. می‌گوییم از کجا معلوم شما چنان ارتباطی دارید؟ او امری که دلالت بر ارتباط خاص او با خدا دارد و ما می‌توانیم آن را ببینیم (معجزه)، جلوی چشمان ما می‌گذارد و با این کارش، ما به [مدعی] کلی [او مبنی بر] «ارتباط خاص داشتن او با خدا» پی‌می‌بریم. آنگاه می‌کنیم که آن ارتباط مورد ادعای اول هم مصداقی از این کلی است

در انتهای این قسمت معجزه را هم چنین تعریف کرده‌اید:

ارتباط خاصی [با خدا] که ما بفهمیم دیگر این ارتباط را نداریم و فقط آن یک نفر (مدعی نبوت) این

ارتباط با خدا را دارد، به آن می‌گوییم معجزه؛ یعنی کاری که هیچ‌کدام از ما نمی‌توانیم بکنیم و نشان

می‌دهد که این شخص با خدا ارتباط دارد.

بسیار خوب، تا اینجا دو پرسش مهم مطرح می‌شود:

1) فرض کنیم مدعی نبوت در برابر پرسش ما [= از کجا بدانیم تو واقعاً با خدا ارتباط داری و از طرف او

به پیامبری مبعوث شده‌ای؟] عملی شگفت‌انگیز را به‌عنوان معجزه انجام می‌دهد (مثلاً عصایی را به مار

تبدیل می‌کند). در اینجا دو پرسش مطرح می‌شود:

الف) چگونه می‌توان به «معجزه بودن» این عمل پی‌برد؟ یعنی چگونه می‌توان فهمید که انجام چنین کاری

از انسان‌های دیگر برنمی‌آید، یا به بیان دقیق‌تر انجام چنین کاری اصولاً انسان از برنمی‌آید؟ تا بتوان نام آن

را معجزه گذاشت.

ب) بر فرض که به‌نحوی معلوم شود انسان‌های دیگر از انجام نظیر آن یا برتر از آن عاجزند، به چه دلیل

باید انجام این کار توسط مدعی نبوت را ناشی از ارتباط خاص او با خدا دانست؟ انجام یک عمل (مثلاً

معجزه) چیزی است و اینکه بتوانیم نام آن را «داشتن ارتباطی خاص با خدا» بگذاریم، چیزی دیگر. این دو

نه معادل هم هستند، و نه یکی لازمه منطقی دیگری است. به تعبیر دیگر اگر بخواهیم «انجام معجزه» توسط

مدعی نبوت را ناشی از «داشتن ارتباطی خاص با خدا» بدانیم، نیاز به دلیل داریم. آن دلیل چیست؟

3) گفته‌اید:

وقتی مدعی نبوت معجزه می‌کند، ما به «ارتباط خاص داشتن او با خدا» به‌عنوان یک [مفهوم] کلی پی

می‌بریم؛ آنگاه قبول می‌کنیم که آن ارتباط مورد ادعای اول (یعنی نبوت) هم مصداقی از این کلی است.

این نیز مدعایی است که دلیل می‌طلبد. اولاً همان‌طور که در بالا آمد ابتدا باید بگویید به کدام دلیل از "انجام معجزه توسط مدعی نبوت" نتیجه می‌گیرید که او ارتباطی خاص با خدا دارد؟ ثانیاً بر فرض که معلوم شود انجام‌دهنده معجزه ارتباطی خاص با خدا دارد، به چه دلیل می‌گویید این ارتباط یک مفهوم عام یا کلی است که مدعی اول (نبوت یا دریافت وحی) هم یکی از مصادیق آن است و باید آن را هم پذیرفت؟ چه تلازم منطقی‌ای میان این دو وجود دارد؟

از همه اینها که بگذریم، فرض کنیم انجام معجزه (با تعریفی که شما آوردید) دلالت بر صدق مدعی نبوت می‌کند. اکنون نوبت آن است که برای اثبات نبوت پیامبر اسلام نشان دهید که او معجزه آورده است. حضرت‌عالی مانند عالمان و متکلمان دیگر مدعی هستید که قرآن معجزه جاوید پیامبر اسلام است و دلالت بر صدق مدعی نبوت او می‌کند. پرسش مقدر این است که به چه دلیل می‌گویید «قرآن معجزه است»؟ وقتی ادعا می‌کنید «قرآن معجزه است» باید مطابق تعریف معجزه نشان دهید که هیچ انسانی نمی‌تواند مثل آن یا برتر از آن را بیاورد. از اینجا وارد بحث تحدی قرآن می‌شویم.

مطابق آنچه خودتان در نحوه دلالت قرآن بر نبوت پیامبر آورده‌اید:

پیامبر (ص) ادعا کرده که یک ارتباط ویژه با خداوند دارد که پیامی از جانب او آورده است. وقتی می‌پرسیم دلیل شما بر این ادعا چیست، خود آن پیام را نشان می‌دهد و ادعایش این است که این پیام (یعنی متن قرآن) به نحوی است که اگر دقت کنید می‌بینید که خود همین پیام دلالت بر ارتباط ویژه من با خدا دارد و هیچ‌کس نمی‌تواند چنین پیامی بیاورد، پیامی که هم از جانب خدا باشد و هم کسی نتواند مثل آن را بیاورد و دلالت بر ارتباط خاص با خدا داشته باشد.

بسیار خوب منتظریم تا دلایل شما برای پشتیبانی از این مدعیات را بشنویم.

حجت‌الله نیکویی